

Załącznik do Uchwały Nr XV/218/2015
Rady Miejskiej w Jaworznie
z dnia 17 grudnia 2015 r.

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY W JAWORZNIE
NA LATA 2016 – 2018**

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	3
II. DEFINICJE POJĘĆ	3
III. CEL GŁÓWNY PROGRAMU.....	4
IV. KIERUNKI DZIAŁAŃ	4
V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	4
VI. STANDARDY PROGRAMU	5
VII. ADRESACI PROGRAMU	5
VIII. ZASOBY INSTYTUCJONALNE MIASTA.....	6
IX. DIAGNOZA SPOŁECZNA W ZAKRESIE RODZIN DYSFUNKCYJNYCH	7
X. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	8
XI. ZAKŁADANE EFEKTY PROGRAMU	11
XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	11
XIII. EWALUACJA PROGRAMU	11
XIV. POSTANOWIENIA KOŃCOWE	11

I. WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Współczesna rodzina boryka się z różnorodnymi problemami i trudnymi sytuacjami życiowymi, którym nie jest w stanie samodzielnie sprostać. Częstym zjawiskiem jest niezaradność w pełnieniu ról społecznych, rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych i dysfunkcjonalność rodziny. Wśród wielu rodzin procesy dysfunkcji nakładają się pokoleniowo. Rodzice przejawiają bezradność w pełnieniu funkcji rodzicielskiej, zarówno w aspekcie socjalno-bytowym jak i realizacji funkcji opiekuńczo - wychowawczej. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

II. DEFINICJE POJĘĆ

Użyte w niniejszym dokumencie określenia oznaczają:

Program – Gminny Program Wspierania Rodziny w Jaworznie na lata 2016 – 2018,

rodzina – osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące,

praca socjalna – działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,

kontrakt socjalny – pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężania trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny,

poradnictwo specjalistyczne – w szczególności poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne, świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych,

terapia rodzinna – działania psychologiczne, pedagogiczne i socjalne mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełnienia jej zadań,

interwencja kryzysowa – zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej,

rodzina wspierająca – rodzina ustanowiona dla pomagania rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnieniu podstawowych ról społecznych,

poradnictwo rodzinne – poradnictwo obejmujące problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną,

wolontariat – dobrowolna, bezpłatna (bez wynagrodzenia), świadoma praca na rzecz uprawnionych organizacji i instytucji na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

grupa wsparcia – grupa wzajemnej pomocy, samopomocy, jest formą niespecjalistycznej pomocy psychologicznej, wsparcia społecznego, w której członkowie świadczą sobie różnego rodzaju pomoc, zazwyczaj niezawodową i niematerialną,

Konferencja Grupy Rodzinnej – metoda pracy z rodziną polegająca na zainspirowanym przez MOPS spotkaniu jak największej liczby członków rodziny i osób bliskich dla rodziny w celu próby rozwiązania problemu jaki się w niej pojawił. Jest szansą na podjęcie samodzielnej próby zmierzenia się z problemem, często przed ingerencją ze strony instytucji publicznych,

Zespół Interdyscyplinarny – realizacja zadań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, w tym integrowanie i koordynowanie działań różnych jednostek, podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

III. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Utrzymanie lub przywrócenie zdolności rodziny do pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia lub powrotu dziecka do rodziny.

Cel główny Programu wpisuje się w cel generalny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie, którym jest: „zaspokojenie potrzeb społecznych oraz przeciwdziałanie zagrożeniom w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i rozwój miasta, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz osób, rodzin i środowisk zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”. Jednym z priorytetów Strategii jest: „opieka nad dzieckiem i rodziną dysfunkcyjną”.

IV. KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Poprawa sytuacji materialnej rodzin w ramach różnych systemów zabezpieczenia społecznego.
2. Aktywizacja zawodowa.
3. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Reintegracja rodziny.
5. Pomoc w opiece i wychowaniu dzieci.
6. Promowanie wartości rodziny.

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Fundamentem tego Programu jest dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, troska o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, zapewnienie ochrony przysługujących im praw i wolności oraz dobro rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci. Skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Rodzinę naturalną należy wesprzeć już na etapie, gdy problemy się rozpoczynają. Pomoc nie może przychodzić na etapie głębokiego kryzysu, kiedy zachodzi już potrzeba zabierania dzieci do pieczy zastępczej.

VI. STANDARDY PROGRAMU

1. Udzielając pomocy rodzinie należy mieć zawsze na względzie podmiotowość dziecka i rodziny.
2. Dziecko jest samodzielnym podmiotem, ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej.
3. Dziecko ma prawo do wychowania w rodzinie i stabilnego środowiska wychowawczego.
4. Dziecko ma prawo do traktowania go w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowych oraz do ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego życie prywatne.
5. Bez koniecznej potrzeby nie należy ingerować w życie rodziny.
6. Jeżeli ingerencja jest niezbędna należy, dbając o dobro dziecka, udzielać wsparcia całej rodzinie.
7. Głównym celem umieszczenia dziecka poza rodziną powinno być doprowadzenie do sytuacji umożliwiającej jego powrót do rodziny naturalnej.
8. Dziecko przebywające poza rodziną naturalną ma prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną.
9. Dziecko ma prawo do kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku.

VII. ADRESACI PROGRAMU

1. Rodziny z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
2. Rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

VIII. ZASOBY INSTYTUCJONALNE MIASTA

INSTYTUCJE RZĄDOWE I SAMORZĄDOWE	ORGANIZACJE POZARZĄDOWE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezydent Miasta Jaworzna. 2. Rada Miejska w Jaworznie. 3. Jednostki systemu oświaty. 4. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaworznie. 5. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie. 6. Powiatowy Urząd Pracy w Jaworznie. 7. Sąd Rejonowy w Jaworznie Wydział III Rodzinny i Nieletnich, w tym kuratorzy sądowi. 8. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie, w tym mieszkania chronione dla osób w sytuacji kryzysowej i świetlica. 9. Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Jaworznie. 10. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dobry Dom” w Jaworznie. 11. Ognisko Wychowawcze w Jaworznie. 12. Miejskie Centrum Kultury i Sportu w Jaworznie wraz ze świetlicami. 13. Instytucje Kultury. 14. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworznie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Jaworznie. 2. Stowarzyszenie Rodzin Na Rzecz Dzieci Sprawnych Inaczej. 3. Stowarzyszenie Równych Szans „Sigma”. 4. Klub Inteligencji Katolickiej (Ośrodek dla Rodziny „Pod Kolegiatą” wraz ze świetlicą). 5. Śląski Oddział Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża w Katowicach Oddział Rejonowy w Jaworznie. 6. Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Oddział Jaworznie. 7. Chrześcijańska Służba Charytatywna Filia Jaworzno. 8. Katolickie Stowarzyszenie Rodzin Wielodzietnych w Jaworznie. 9. Związek Dużych Rodzin 3Plus. 10. Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Brata Alberta (wraz ze świetlicą) w Jaworznie - Pieczyska. 11. Parafia Rzymsko-Katolicka Matki Boskiej Nieustającej Pomocy (wraz ze świetlicą) w Jaworznie – Os. Stałe. 12. Kluby Sportowe. 13. Kościół Katolicki oraz inne Kościoły i związki wyznaniowe.

Współrealizatorami Programu mogą być również inne instytucje i organizacje z udziałem wolontariatu.

IX. DIAGNOZA SPOŁECZNA W ZAKRESIE RODZIN DYSFUNKCYJNYCH

Dane obejmują świadczenia realizowane w ramach ustawy o pomocy społecznej.

Tabela Nr 1: Liczba rodzin objętych pomocą ogółem

Lp.	Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1.	2012	2537	5881
2.	2013	2063	3826
3.	2014	2001	3351

Tabela Nr 2: Liczba rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Lp.	Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1.	2012	374	1201
2.	2013	609	1711
3.	2014	507	1646

Tabela Nr 3: Liczba rodzin dotkniętych przemocą

Lp.	Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1.	2012	39	121
2.	2013	44	136
3.	2014	43	137

Tabela Nr 4: Liczba rodzin dotkniętych uzależnieniem od alkoholu

Lp.	Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1.	2012	179	245
2.	2013	243	390
3.	2014	234	331

X. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ

Lp.	Zadanie	Sposób realizacji/działania	Realizatorzy/Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
KIERUNEK 1: POPRAWA SYTUACJI MATERIALNEJ RODZIN W RAMACH RÓŻNYCH SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO					
1.	Świadczenia finansowe i rzeczowe oraz usługi socjalne.	Przyznawanie świadczeń i usług z zakresu: 1) pomocy społecznej, 2) świadczeń rodzinnych, 3) świadczeń alimentacyjnych, 4) dodatków mieszkaniowych, 5) rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, 6) ochrony zdrowia psychicznego.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie Urząd Miejski w Jaworznie	Na bieżąco	Liczba świadczeniobiorców w poszczególnych rodzajach świadczeń i usług
KIERUNEK 2: AKTYWIZACJA ZAWODOWA					
1.	Zatrudnienie wspierane.	1. Roboty publiczne. 2. Prace Społecznie Użyteczne. 3. Centrum Integracji Społecznej. 4. Realizacja projektów finansowanych z Funduszu Pracy oraz środków unijnych.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie Powiatowy Urząd Pracy w Jaworznie Stowarzyszenie „Reda” (prowadzi CIS)	Na bieżąco	Liczba zatrudnionych lub uczestników projektów
KIERUNEK 3: WSPIERANIE RODZINY PRZEŻYWAJĄCEJ TRUDNOŚCI W WYPEŁNIANIU FUNKCJI OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH					
1.	Praca socjalna i poradnictwo specjalistyczne.	1. Analiza sytuacji rodziny oraz przyczyn kryzysu poprzez wywiad środowiskowy przeprowadzany przez pracownika socjalnego. 2. Praca socjalna. 3. Kontrakt socjalny. 4. Poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne. 5. Asysta rodzinna sprawowana przez asystentów rodziny. 6. Ustanawianie rodzin wspierających.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie Jednostki systemu oświaty Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaworznie Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie	Na bieżąco	Liczba działań/świadczeniobiorców

		<ul style="list-style-type: none"> 7. Zespół interdyscyplinarny. 8. Konferencja Grupy Rodzinnej. 9. Grupa wsparcia. 10. Kierowanie na leczenie do ośrodków pomocy specjalistycznej. 	<p>Ognisko Wychowawcze w Jaworznie</p> <p>Institucje i Organizacje prowadzące świetlice</p> <p>Ośrodki leczenia uzależnień</p>		
KIERUNEK 4: REINTEGRACJA RODZINY					
1.	Działania w kierunku powrotu dzieci do rodzin z pieczy zastępczej.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Praca socjalna. 2. Kontrakt socjalny. 3. Poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne. 4. Asysta rodzinna sprawowana przez asystentów rodziny. 5. Ustanawianie rodzin wspierających. 6. Zespół interdyscyplinarny. 7. Konferencja Grupy Rodzinnej. 8. Grupa wsparcia. 9. Kierowanie na leczenie do ośrodków pomocy specjalistycznej. 	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie</p> <p>Jednostki systemu oświaty</p> <p>Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaworznie</p> <p>Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie</p> <p>Ognisko Wychowawcze w Jaworznie</p> <p>Institucje i Organizacje prowadzące świetlice</p> <p>Ośrodki leczenia uzależnień</p>	Na bieżąco	<p>Liczba dzieci powracających do rodzin z pieczy zastępczej</p> <p>Liczba rodzin kontaktujących się z dziećmi w pieczy zastępczej</p>
KIERUNEK 5: POMOC W OPIECE I WYCHOWANIU DZIECI					
1.	Realizacja pozaszkolnych form pracy z dziećmi.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Udział w zajęciach placówek wsparcia dziennego. 2. Udział w zajęciach sportowo – rekreacyjno – turystycznych. 3. Udział w zajęciach kulturalnych. 4. Udział w koloniach, obozach itp. 	<p>Ognisko Wychowawcze w Jaworznie</p> <p>Katolickie Stowarzyszenie Rodzin Wielodzietnych w Jaworznie</p> <p>Institucje i Organizacje</p>	Na bieżąco	<p>Ilość placówek wspierających</p> <p>Ilość dzieci korzystających z ofert instytucji i organizacji</p>

			<p>prowadzące świetlice Miejskie Centrum Kultury i Sportu w Jaworznie</p> <p>Kluby Sportowe</p> <p>Instytucje Kultury</p>		
KIERUNEK 6: PROMOWANIE WARTOŚCI RODZINY					
1.	Działalność edukacyjno – informacyjna.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja specjalnych programów/projektów. 2. Organizacja konferencji, spotkań, prelekcji, kursów, warsztatów itp. 	Wszystkie instytucje i organizacje wymienione w „zasobach instytucjonalnych miasta”	Na bieżąco	Ilość programów/projektów, konferencji, spotkań, prelekcji, kursów, warsztatów itp.
2.	Realizacja Programu „Jaworznicka Rodzina Wielodzietna” oraz Ogólnopolskiego Programu „Karta Dużej Rodziny” na podstawie, której uzyskuje się również uprawnienia do Śląskiej Karty Dużej Rodziny.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wydawanie Kart Jaworznickiej Rodziny Wielodzietnej oraz Kart Dużej Rodziny uprawniających do korzystania usług i świadczeń dla rodzin posiadających 3 i więcej dzieci w wieku do 18 lat oraz do 25 lat – w przypadku kontynuowania nauki. 	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie, Urząd Miejski w Jaworznie Miejskie jednostki organizacyjne oraz podmioty gospodarcze oferujące usługi i świadczenia	Na bieżąco	Ilość świadczeniobiorców (liczba wydanych kart).

XI. ZAKŁADANE EFEKTY PROGRAMU

1. Zmniejszenie liczby i poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
2. Zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
3. Zwiększenie liczby dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny.
4. Zapewnienie standardu ilościowego zatrudnienia asystentów rodziny (1 asystent na 15 rodzin).

XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z:

- 1) budżetu miasta,
- 2) budżetu państwa,
- 3) państwowych funduszy celowych,
- 4) funduszy unijnych oraz innych zagranicznych mechanizmów finansowych, budżetów organizacji pozarządowych,
- 5) z innych źródeł (np. darowizny).

XIII. EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja poprzez zbieranie, analizę i interpretację danych ma na celu ocenę wartości Programu. Uzyskane informacje będą pomocne dla oceny jego realizacji.

Do badań ewaluacyjnych stosowane będą dwa rodzaje metod badawczych tj. techniki ilościowe (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług) i jakościowe (np. ankiety, obserwacje, opinie, dyskusje, raporty).

Badane będą m.in. takie elementy jak:

- 1) dostępność usług,
- 2) standard usług,
- 3) informacja o Programie,
- 4) kompetencje realizatorów Programu,
- 5) terminowość,
- 6) stopień realizacji celów i zadań,
- 7) oddziaływanie Programu na lokalny system pomocy rodzinie.

XIV. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Program to dokument otwarty i „elastyczny”. Może podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno – ekonomiczną, rozeznanymi potrzebami miasta oraz wymogami prawa.

Koordynatora Programu wyznacza Prezydent Miasta Jaworzna, na wniosek Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworznie – Koordynatora Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie.